بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓް

އަދަދު: 02 ޖިލްދު: 35 4 ޝަޢުބާން 1431 16 ޖުލައި 2010 އިދާރާ: މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް

އިސްލާމީޝަރީޢަތުގެ މަޤްޞަދު

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ މަޤްޞަދަކީ، މީސްތަކުންގެ ޖާއިޒު މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމާއި އުފެއްދުމުގައި ގެއްލުންތަކުން އެންމެހައިކަންތައްތަކުން ތަޢުލީމުދެއްވުމެވެ. އެހެންކަމުން ޝަރީޢަތުގެ އެންމެހައި ޙުކުމްތައް އައިސްފައިވަނީ މިމަޤްޞަދު ޙާޞިލުކޮށް ދިނުމަށެވެ. ޝަރީޢަތުގެ އެކިއެކި ޙުކުމްތަކާމެދު ވިސްނައި ނަޒަރު ހިންގާލުމުން، މިކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގި ސާފުވެއެވެ. މާތް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾ (سورة الحج: 78) މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދީނުގައި އުނދަގޫކަމެއް ދީނުގައި ލައްވާފައިނުވެއެވެ." އަދި އެހެންތަނެއްގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾ (سورة البقرة: 185) މާނައީ: "ލުއިފަސޭހަ ގޮތެއް الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިރާދަ ކުރައްވައެވެ. އަދި ދަތި އުނދަގޫ ގޮތެއް އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އިރާދަ ނުކުރައްވައެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا﴾ (سورة النساء: 28) މާނައީ: "އިންސާނާ ހެއްދެވީ ކުރުވިގެންވާ ނިކަމެތި ބާވަތެއްގައި ކަމުން، الله އެދިވޮޑިގަންނަވަނީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލުއިފަސޭހަ ކުރެއްވުމެވެ."

އެހެންކަމުން މިދީނުގެ މަސްލަހަތު ކަމުގައި ދެކޭ ކަންތައް ކަމަކީ، ޝަރީޢަތުގެ ނަޒަރުގައި މަސްލަހަތެއްކަން ނޭގޭނަމެވެ. މަސްލަހަތަކީ ކަމުގައި ބަލާފައި، ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައަޅާ މިންގަނޑުތައް އެއީ މަސްލަހަތެއްކަމުގައި ޤަބޫލުކުރާ ކަންތައްތަކެވެ. މިމާގެ ހަމަ ނަފުސާނީ ތަބާވެގެންނުވާ ދިޔަ، ތިމާ އެދެމުންދާ މުޅިއުންމަތަށް ގެއްލުންހުރި ކަމަކަށްވިޔަސް، އެއީ ފައިދާހުރި ކަމެއްކަމުގައި ދެކެވޭނެއެވެ.

މިއަސާސަށްބަލައި، މިޒަމާނުގެ މުދާ ބާޠިލު ގޮތްގޮތަށް ކައިއުޅުމާއި، ރިޝްވަތު ދީގެން ނުވަތަ އެހެންގޮތަކުން ގޮތުގައި ނުފޫޒު ފޯރުވައިގެން ހައްޤުތައް އަނދަނގަޅު މަސައްކަތް ކުރުމާއި، ހެއްދެވުމުގެ ގޮތެއްގެން މުޅިތަމަޅި ފައިދާ ލިބިގަތުމާއި، ރިބާ ކެއުމާއި މިފަދަ ކަންތައް، އެކަންކަމުން ތިމާއަށް ފައިދާހުރި ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި، ކަންކުރާމީހާ ފަހަރަކުގައި ދެކެވޭނެއެވެ. ނަމަވެސް މިފަދަ ކަންތައްތައް ދީނުގެ ޝަރުޢީ ނަޒަރުގައި ބަލާއިރު ގެއްލުން ހުރިކަންތަކެވެ.

ކަން މިހެން ހުރުމާއެކު ޝަރީޢަތުގެ ޖާއިޒު މަޤްޞަދުތަކަށް އެނގި ފައިދާތަކަށް ކޮންމެހެންވެސް ބޭނުންތެރި ކަމެކެވެ. އެއީ، ކޮންމެ މުޖުތަމަޢަކަށްވެސް ކަމުގެ ބަޔަކު އެނގޭމުން، ކުރުން ހުއްދަ ކަންތަކާއި ދުރުހެލިވާންޖެހޭ ކަންތައް ކަށަވަރުކޮށް ދެނެގަނެ ބަޔާންކޮށްދިނުމަށެވެ. އަދި ތިމާގެ މަސްލަހަތުކަމުގައި، ގެއްލުން ހުރި ކަންތައްތަކާ ކަށަވަރުކަން، މިހިނދުވާ ގޮތުން ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކަމެވެ.

ޝަރުޢުގައި އަދިސްލާމާ އެކިއެކި ޙުކުމްތަކަށް ބަލައިލުމުން ޖާއިޒުގެ މަސްލަހަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއި ދިނުމަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގެއެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު ޝަރުޢުގައި އެންމެ އިސްކަން ދީފައިވާ ފަސްކަންތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންވެ ޝަރުޢުގައި މިކަންކަމަށް ދެވިފައިވާ ނަމަވެސް ޝަރުޢީ ފަސްކަންތައްކަމެވެ. އެއީ، ދީނާއި ދިރިއުޅުމުގެ އެންމެހައި ކަންތައް މިކަންކަމާ ނުލައި ނުވާނޭ ކަންކަމެވެ. މިކަންތައްތައް ގެއްލި ހިނގައެއްޖެނަމަ މީސްތަކުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ

- ބާކީ ބައި 3 ގައި -

ދިވެހި މުޖުތަމަޢުގައި ޒިނާއި ކުށްތަކުގެ އަދަދުގައި އިތުރުވަނީ ކީއްވެތަ؟

އިބްރާހީމް ޒަކަރިއްޔާ މޫސާ

ދިވެހިރާއްޖެފަދަ މިސްކީނު މަދު، ދިރިއުޅެން ޖެހިފައިވާ ޖާގަ ކުޑަ ޤައުމުތަކުން ނިސްބަތުން ބަލާއިރު، ދިވެހި މުޖުތަމަޢުގައި ކުށްތަކުގެ އަދަދުގައި އިތުރުވުން ދިޔުމަކީ، ޖަވާބުތަކެއް ލިބުން އުނދަގޫ ސުވާލުތަކެއް އުފެދިދާނެކަމެކެވެ. ބޮޑުގޮތް ދިގުމިނުގައި 1.7 ކިލޯމީޓަރު އަދި ފުޅާމިނުގައި 1.0 ކިލޯމީޓަރުގެ އެރިޔާއެއްގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ޖަރީމާތަކުގެ ތެރެއިން ބަލައިލާ ބޮޑެތި ޖަރީމާތަކަކީ، ވަގަށް ފުރޮޅުކަނބު ގެއްލުމުގައި ހިނގާ ޖަރީމާތަކެވެ. މާރާމާރީއާއި ވައްކަމާއި މަގުމަތިން ދޫކުރުން. މަސްތުވާތަކެތީގެ ވިޔަފާރިއާއި އާދަ ބޭނުންކުރުމުގެ މަސްތުވާތަކެއްޗަށް ލިބޭ ހިނގާ ޖަރީމާތަކެވެ. ބަދުއަޚްލާޤީ ޖިންސީ ކުށްތަކާއި ކުޑަކުދިންނާ ކުރާ ޖިންސީ ގޯނާތަކާއި ޖިންސީ ގޯނާތަކެވެ. ދުވާލުގެ ވަގުތުތަކުގައި ބާރުމުން ހިނގާ ބިންގާއެއް މަގުތަކުގައި، މީހުންގެ ފުރާނައަށް ގެއްލުން ދިނުމެވެ. މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަން ކުރާމީހުންގެ ހިމާޔަތުގައި ހިނގާ ޖަރީމާތަކުގެ ތިލަވެސްގައި ހިނގާ ބޮޑެތި ކުށްތަކެވެ. ބިލާލުގެއާއި އަމަލުތަކުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ކުދިކުދި މިފަދަ ބާރުގަދަ ރައްޔިތުން، ބަރުވެރިކަމާއި ނުތަނަވަސްކަމުގެ ތެރޭގައި އުޅެން މަޖުބޫރު ކުރުވަނީ، ކަންތައްތަކެކެވެ.

ދުނިޔޭގެ ބިރަ ބައްދަލުކުރައްވާ އާބާދީވެފައިވާ، މިސްކީނުކަމަށް މުޖުތަމަޢުތަކުގެ ނިސްބަތުގައި ރާއްޖޭގެ މުޖުތަމަޢުގައި ހިނގާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރުގެ ޖަރީމާތައް ހުއްޓުވުމަކީ، އެއާ ގުޅުންހުރި ކުރުމަކަށް ކަމެއްތޯ؟ މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅުމަކީ ފުރިހަމަ ދީނެއް ދިވެހިންގެ އަމަލު އާ ފުރިހަމަ ބިލެވިފައިކަމެއްތޯ؟ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ނިހާޔަތަށް ގޮސްފައިވާ ޖަރީމާތައް ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި ފަހަކަށް އައިސް އިތުރުވެގެން ދިޔައީ ކިހިނެއްވީހެއްތޯ؟ ދިވެހި މުޖުތަމަޢަކީ، ޖަރީމާ "ފޯރި" މުޖުތަމަޢެއްކަމަށް ހެދިދިޔައީ ހެއްތޯ؟ މިފަދަ މިފަދަ އެތައް ސުވާލުތަކެއް ކުރާ ބަދަލުތަކާއި ވިސްނާ ފިކުރުކުރާ ބަޔަކުގެ ހިތްތަކުގައި ވިސްނުމުގައި ދައުރުވަމުންދާނެ ކަމާމެދު އެއްވެސް

ޝައްކެއްނެތެވެ.

ދިވެހި މުޖުތަމަޢުގައި ޖަރީމާތައް ގިނަވަމުންދާކަމާމެދު ކަންބޮޑުވާ ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި، މި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ހޯދުމަށް ބަހުސްކުރަމުން ބަހުސްކުރެވޭ އަދި ބަހުސް ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ހޯދުމަށް ބަހުސްކުރެވޭ ބައެއް ސުވާލުތައް ޖަވާބުތަކާ ނުލައި ހުރެދާނެއެވެ. ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ހޯދުމަށް ބަހުސް ފެށުމަށް މިލިޔުމުގެ އިސްކޮށް ބަހުސްކުރުމުގެ ތެރޭގައި ޖަވާބު އަދި ހެކި ދައްކައިދޭންވެސް ލިބިދާނެއެވެ. މުޖުތަމަޢުގައި އޮތް ފަސާދައިގެ ސަބަބުތަކެއް ހޯދުމަށް ޙާލަތު ނުހިފާ މާއްދީ ސަބަބުތަކެއް ދަށުގައި ބަހުސްކުރަނީ މާ ދިގު ސަބަބުތަކެއް ހޯދަމުންނެވެ. އެއްވެސް މީހަކު ފިކުރުކުރާއިރު މުޖުތަމަޢު އިސްލާހުކުރުމުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހިސާބުން މުޖުތަމަޢަށް އިސްލާހު ފޮނުވުމަށް ބަލަނީ ބޮޑެތި ކަންތަކެކެވެ. ހިތް ސާބިތުކުރާ މަސައްކަތްތަކާ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ދައުރު ކުޑަކުރެވޭނެއެވެ. ދެއްކުމުގެ ތަޢުލީމު ނިޒާމުގައި ހިތްވަރާ ކަންތައްތަކެއްގެ ސަބަބަށްވުރެ. މާލޭގެ ބިމުގެ ޖާގައާ ނުބައިކުރެވުނު އާބާދީއާ ސީދާ ގުޅުން ހުރި ސަބަބެއް ނޫނެވެ. ދިނީ އިޤްތިޞާދީ ވިޔަފާރީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަން ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުން ނަގާ ދަތިކަމަކުން ދޫކޮށްލެވޭނެއެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ތަންފީޒު ނުކުރެވިއްޖެއެވެ. ޚިޔާނާތް ހިފުމާއި އަޚްލާޤީ ފަސާދަ ފެތުރުމާ ޖެހިފައި ގުޅިފައިވާ ޤާނޫނުތަކުގައި ކަމަށް ގެއްލިގެން ސިޔާސީ ގޮތުން ޚިޔާނާތްވާކަމުގެ އަލިން ދެނެގަނެވިފައެވެ." މިބާވަތުގެ އެތައް ސަބަބެއްކަމަށް، މި މަސްއަލަ ގެނެވިފައިވެއެވެ. މިހެރީ ސަބަބުތަކެއްވެސް އޮތީ ދެކޭ ތަނުގައި ހަމަ ތަފާތުވެ ސަބަބުތަކެވެ. ކަނަޑަށްވެސް އޮންނަ ކަމަކީ، މިގޮތުންވެސް ވެދާނެ ހަމަ ސަބަބާ މި މަސްއަލަ ގެއްލިފައިވާ ނުލިބިގެންވާ އެކަމީ ނޫންކަމަކަށް ބޮޑުކަމެވެ. މިއީ މަސްއަލައިގެ ފުރިހަމަ ފުރާނަ ދިނުމުގެ ތެރޭގައި، ގޮތެއް ނިންމުން ދެކެވެއެވެ.

﴿قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَىَّ أَنَّمَآ إِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا﴾ (سورة الكهف: 110)

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިމަންކަލޭގެފާނު ވާކަންނަކީ، ތިޔަބައިމީހުންކަހަލަ އާދަމުގެދަރިއަކު ކަމުގައެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ވަޙީ އެއްވަނީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ އިލާހަކީ، އެއްއިލާހުކަމުގައި ކަމުގައެވެ. ފަހެ، އެކަލާނގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއާ ބައްދަލުވުމަށް އެދޭމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެމީހާ ޞާލިޙު އަމަލުތަކެއް ކުރާހުށިކަމެވެ! އަދި އެމީހާގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި، އެއްވެސްމީހަކު ބައިވެރި ނުކުރާހުށިކަމެވެ!"

މިއީ ކޮންމެހެއްގެވެސް ވާޖިބެކެވެ.

އަޙްމަދު ސަލީމް ޙުސައިން

ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރުމާއި މުންކަރާތްތަކުން ނަހީކުރުމަކީ މިއުއްމަތުގެ މީހުންނާއި މާތް ﷲ ހަވާލު ކުރައްވާފައިވާ ވަރަށްބޮޑު މަސްއޫލިއްޔަތެކެވެ. މާނަވީ ޒަމާނުގައިވާ އުއްމަތްތަކުގެ ތެރެއިން މިއުއްމަތް މާތް ކުރައްވާ މަތިވެރި ކުރެއްވީ މިބަޔޭ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ސަބަބުންނެވެ. މާތް ﷲ ވަޙީކުރައްވާފައެވެ.

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۗ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم ۚ مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (سورة آل عمران: 110) މާނައީ:

”މީސްތަކުންނަށްޓަކައި ނެރުއްވުނު އެންމެ ހެޔޮ އުއްމަތްކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވިއްޖެއެވެ. އެގޮތުން، ތިޔަބައިމީހުން ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރާނީއެވެ. އަދި ނުބައިކަންތަކުން ނަހީކުރާނީއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ﷲ އަށް އީމާންވާނީއެވެ. ފޮތުގެ އަހުލުވެރިން އީމާންވި ނަމަ، އެބައިމީހުންނަށް އެގޮތް ހެޔޮކަން ބޮޑުވީސްކަން ކަށަވަރެވެ. އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އީމާންވެގެންވީ ބަޔަކު ވެއެވެ. އަދި އޭގެތެރެއިން ގިނަ މީހުންނީ ފާސިޤުންނެވެ.“

އިސްލާމްދީނުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފުވާ ކަމެއް ކުރާތަން ފެނިއްޖެނަމަ އެމީހަކަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމަށް އިސްލާމްދީނުން މަސައްކަތްކުރަން ޖެހެއެވެ. އެއީ، ވަކިފަރާތްތަކެއްގެ ނުވަތަ ވަކިބައެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްކަމަށް ބަލައިގެން އަޅާނުލައި ހުރެވެނީއެވެ. ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އެމީހެއްގެ ޙައިސިއްޔަތުން އެކަމެއް ހުއްޓުވުމަށް މަސައްކަތްކުރަން ޖެހެއެވެ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައިވެސް ދީނީ ޝަރުޢީ ހަމަތައް ގިރާކަން މުންކަރާތްތަކަށް އަރައިގަންނަ މީހުން ގިނަވަމުންނެވެ. ކުށްކުރާ މީހުން ދުވަހުން އިތުރުވަމުންނެވެ. ވައްކަން ކުރުމާއި ޒިނާކުރުމާއި ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީގޯނާ ކުރުން ދުވަހުން ދުވަހަށް ގިނަވަމުންނެވެ. މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމާއި، އެންމެންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް ހަތިޔާރާ ގުންޑާކަމާއި ޒަވާބުދާރީ ނުވާ ކަންތައް ނިކަން އިތުރުވަމުންނެވެ. މިއާ އިތުރުން ދީނުގައި ކަނޑައެޅިގެންވާ ވާޖިބުތަކާއި ފަރުޟުތަކަށް ފަރުވާކުޑަކުރާ މީހުން ނިކަން އިތުރުވަމުންނެވެ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢަށް އަމަންއަމާން، ހުރުމަތު، ތަނަވަސްކަމާ މުޖުތަމަޢަކަށް ހަމަޖެހުމާއި، ހެޔޮކަންތަކަށް ގޮވާލުމާއި މުންކަރާތްތަކުން ނަހީކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކެވެ. މިސަބަބުން މުންކަރާތްތަކާއި ފާޙިޝް ކަންތަކާއި ނުބައިކަންތަކާއި ފަސާދަތަކުން ދުރުކޮށް، އެމުޖުތަމަޢު ސަލާމަތްވެގެންދަނީ އަޅުވަން މަސައްކަތްކުރަން ޖެހެއެވެ. އެމީހުންނަކީ، ހެޔޮއާއި ނުބައި ތަފާތުކުރެވޭނެ ގޮތަށް ޖެހެއެވެ. ޝަރުޢީ ހަމަތަކާއި އުޞޫލުތަކުގެ މަތިން، މިކަމަށް މުޖުތަމަޢުގެ ކޮންމެ ފަރުދަކު، އެމީހަކަށް ކުޅަދާނަކަން ލިބިފައިވާ މިންވަރުން އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބެކެވެ. އެމީހަކަށް ބާރު ހިނގާ ބައެއްގެ ދަރަޖަތަކާއި ބޮޑެތި މަޤާމުތަކާއި އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ކޮންމެ ފަރުދަކަށްވެސް ހިތުން ނުރުހުން ހާމަކުރަން ޖެހެއެވެ. ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވާ ޙަދީޘުގައި މިކަން ވަނީ ބަޔާންކޮށްފައެވެ. ”ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު، މުންކަރެއް ދެކެއްޖެނަމަ، އެކަމެއް އޭނާގެ އަތުން ބަދަލުކުރާށެވެ! އެހެން ނުކުޅެދޭނަމަ ބަހުން ބަދަލުކުރާށެވެ! އަދި އެހެން ނުކުޅެދޭނަމަ ހިތުން ބަދަލުކުރާށެވެ! އަދި އެއީ އީމާންކަމުގެ އެންމެ ބަލިކަށި ދަރަޖައެވެ.“ (ރިވާކުރެއްވީ މުސްލިމް)

އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަމާނާއި މުޖުތަމަޢުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ސަލާމަތްކުރުމަކީ ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރުން، މުންކަރާތްތަކުން ނަހީކުރުން ޖެހެއެވެ. ތިޔަގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން އޮތީ ތިޔަ މިކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައެވެ. މުޖުތަމަޢުގެ ތަރައްގީ މިވާޖިބު އަދާކުރުމުގައި ފަރުވާތެރިވުމަށް ހިތްވަރުދެއްވާފައިވާ މާތް ﷲ ގެ ކާފިރުން އެބަޔަކަށް ޢަޒާބު ދެއްވިކަމަށް ބުނެވެ. މާތް ﷲ ގެ ވަޙީ ބަސްފުޅުގެ މާނައިގައިވެއެވެ. ”އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ކާފިރުވި މީހުންނަކީ ދާއޫދުގެ ނަބިއްޔާއި ޢީސާގެ ދިލުން ލަޢުނަތް ލެވުނު މީހުންނެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުން ނާފަރުމާނީވެ ޙައްދުފަހަނައަޅައި ހަދާތީއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ކުރާނުބައިކަމުން ނުހުއްޓުވާތީއެވެ. އެބައިމީހުން ކުރާ ކަންކަން ނުބައި ކަންތައް އެއީ ކިހާ ނުބައިކަމެއްތޯ! އެބައިމީހުން ކުރާކަންތައް ނުބައި ކަމެއްތޯ!“ (ސޫރަތުލްމާއިދާ: 79-78)

ފުރަތަމަ ބަސްފުޅާއެކު...

ނަޞީޙަތް ގެނެވި، ބާރުވެރިކަމުން ގެއްލި ހިތަށް ވަރުގަދަކުރެއްވުމެވެ. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގެ އަލީގައި ވިސްނުމަށް ފިކުރުކުރަމުގެ ބާރު ވިސްނާކަށް ދީނީ ބަސްކޮށް، މިދަރަނީގައި ނުހުޅުވި ހިމާޔަތްކުރުމާއި މިސްކަތަކުގެ ދެއީ ހިމާޔަތްކުރުމާއި އަޅުގަނޑު ހަމައެކަނި ކުރުމާއި ދަރިވަރުން ހަމައެކަނި ކުރުމަވެ.

އަޙްމަދު ޢަބްދުއްރަޙްމާން

އިސްލާމްދީން ތަފާތުކުރޭ ހެއްޔޯ؟

އަޙްމަދު ފަހުމީ ދީދީ

މިއީ، ބައެއްމީހުން އިސްލާމްދީން ތަފާތުކުރާކަމުގެ އެބައިމީހުންނާ ކުރުވާ ސުވާލުކަމެވެ. މި ސުވާލަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތުގެ ގޮތުން ލިޔުނު ލިޔުމެކެވެ. އާދެ! އިސްލާމްދީން ތަފާތުކުރާ މީހާ އެ ދީން ތަފާތުކުރަނީ އެ ދީނުގެ ހަޤީޤަތް ސާފުވެފައި އިންސާނީ ފިޠްރަތާއި ބޭރު އެ ހަމަތަކާ ޚިލާފުވާތީއެވެ. އެދީނުގެ ކަންކަމުގައި ހިތްހަމަޖެހުމެއް ނުލިބޭތީއެވެ. އިންސާނާގެ ބޭރު ޝަކުލާ ކުލަ އިސްލާމްދީނުގައި ތަފާތުކުރާ ކަމެއް ނޫނެވެ. ހަޤީޤަތުގައި އެ ދީނުގައި ބެލެނީ އިންސާނާ އުފެދިފައިވާ އަސްލުތަކަށް ނޫނެވެ. އިންސާނާގެ އަޚްލާޤާއި ތަޤްވާއަށް ބެލުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވަނީ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމެކެވެ. އިސްލާމްދީނުގެ ދަރުސްތަކުގައި ވަނީ ހަމަ ފަރާތްތަކާއި ގޮތްތަކަށް ހުރިހާ އިންސާނުން ކަމުގެ ބައިވެރިކަމެވެ. އޭގެ ބަޔާންތަކަށް ނިސްބަތްވާ ކަމުގެ މިސާލުތައް ދީނުގައި ހޯދިދާނެއެވެ.

އިސްލާމްދީނުގައި ކޮންމެ ހަކަތެއް، އެއްވެސް މަޚްލޫޤަކަށް ﷲ ތަޢާލާ ދެއްވާފައިވާ ހައްޤުތަކެވެ. ކަންކަމަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީން މާތް ﷲ އަށް ޢިބާދަތްކުރުމަށެވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ ދީނާ އިޚްލާޞްތެރިކަމެވެ. މުސްލިމު އިންސާނާ ބަލަހައްޓާ ހަމަތަކެއް، އާދަމުގެ ދަރިން ކަމުގައި ހުރިހާ އިންސާނުންނާއި ކަންކަން ބަލަހައްޓާ ހަމަ ބަރާބަރު ވެއެވެ. މުސްލިމުންގެ ފަރާތުން އެކަމަށް ދެވޭ ޖަވާބު އެންމެ ފުރިހަމައަށް ސާބިތުކޮށްދެއެވެ. އެކަން ޤުރުއާނުގެ ނިޔާއަތްތަކުން ބަޔާންވެއެވެ. އެފަދަ ސޫރަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވަކި ގޮތަކަށް ބަޔާންކުރާ އާޔަތަކީ الحجرات ސޫރަތުގެ 13 ވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ މާނައީ: "އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވީ، ފިރިހެނަކާއި އަންހެނަކުގެ ކިބައިންނެވެ. (އާދަމު ޢަލައިހިއްސަލާމާއި ޙައްވާގެ ކިބައިންނެވެ.) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ތަފާތު ޤައުމުތަކަކަށާއި ޤަބީލާތަކަކަށް ލެއްވީ، ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކު ދެނެގަތުމަށްޓަކައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތްކަން ބޮޑީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ތަޤުވާވެރި މީހާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ އީ، ދެނެވޮޑިގެންވާ، ހުރިހާ ކަމެއް ޚަބަރުދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ." މިއީ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެއްބަސްވާވެއެވެ. ދީނުގެ ރަނގަޅު ކަމުގެ މިންގަނޑަކީ މާތްކަމުގެ މިންގަނޑަކީ ތަޤުވާއެވެ. އަޚްލާޤާއި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް މާތްކަމުގެ ނުވެއެވެ.

މުއްސަނދިކަމާއި ފަގީރުކަމުގެ މައްޗަށް މާތްކަމެއް ނުވެއެވެ. އެމީހެއްގެ މުއްސަނދިކަމުން ނުވަތަ ﷲ ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކުން ހޯދާކަން، ހެޔޮ ބަދަލުކަން، މަޣްފިރަތް ލިބިގެންވާ ނަމައެވެ.

އިސްލާމްދީނުގައި ބާރު އޮންނަނީ މީހުންގެ އަމަލު ނޫނެވެ. އެކަމަކު ބާރު އޮންނަނީ ވިސްނުމާއި، ފިކުރާއި، މީހުން ގެންގުޅޭ އިންސާފުވެރި އުސޫލު ތަކުގައެވެ. މީހަކު ކިތަންމެ މާލުވިޔަސް، މުއްސަނދިވިޔަސް، މަޤާމު މަތިވިޔަސް އަޚްލާޤީ ގޮތުން ބޮޑުވާނީ ބިރުވެރިކަމާއި ތަޤުވާއިންނެވެ. އެހެންމީހުންނާ އެއްވަރާ ދުލުން ނިޢުމަތުގެ ޝުކުރުވެރިވެވޭ ނުވެއްޖެނަމަ، މާތްކަމުގެ ދިރިއުޅުމުގައި ޙައްޤުތައް ނުލިބޭނެއެވެ. އެބޭފުޅުން ތިޔަބައިވަނީ ޖޯޝުން ޢަމަލު ކުރެއްވި މާތް ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތަށެވެ. އަދި އެ ދީ އަޙްލާޤީ ޒާތީ ނުވެގެންވެސް ހެދިވިދާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ޚާއްޞަކަމާއި ޤަވާޢިދުތަކާއި އުސޫލުތަކަށް ތަބާވެގެންނެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އިންސާނުންގެ ބަޔަކުތަކަށް ފުރިހަމައަށް އިންސާފު ކުރެއްވިއެވެ. އެކަމުގެ މާތްވިއްޔަތުގައި ޢަރަބިއްޔަތާއި ޢަޖަމީކަމެއް ނުވެއެވެ. އެހެން ބަޔެއް ސަރުކާރުތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ވަނީ ޢަރަބިބައި ބަލަހައްޓާ މާލިއްޔަތުގެ ތަރަކޮށް ކުރެވިފައެވެ. ނުވަތަ މިހާ ދިރިކާޒުވެއެވެ. ނަމަވެސް އިސްލާމްދީނުގައި މި ދު ބައިތައްވެސް ހަމަހަމަކަން ގެނެސްދީފައިވާކަމެވެ. ހަމަ އެފަދައިން އިންސާނުން ކޮށްވަލާ ކަމަށް ކަންކަމުގައި ކޮށް ކަންކަމުގެ ފުރިހަމަ ބަދަލުވެސް މި ދީނުގައި ވެއެވެ.

އިސްލާމްދީނުގައި ނަސްލީ އިމްތިޔާޒެއް ނުވެއެވެ.

ﷲ ގެ ރަސޫލާ ގެ އިންސާނިއްޔަތު ހަމަހަމަ ބަޔާންކުރެ. ކަޅުއް، ދޮންއް، މުއްސަނދިއް އަދި ފަގީރުއް މަޤާމުއް ނުލިބުނުއެވެ. މިކަމާ އެއްވެސް އެއްބަސްވާނެއެވެ. ޤަބޫލުވެސް ކުރައްވާ. ބައިނަލްއަޤުވާމީ އުސޫލުތަކުގައިވެސް މިކަން މިޒާނަކީ ޙައްޤު ފާސް ކުރެވިފައިވެއެވެ. އެކަމަކު އަދިވެސް އެ މަޤާމުތަކަށް އެމީހުންގެ އެމެރިކާއިން ފާހަގަކުރެވޭ މީހުން ބައިގައި ވަރަށް ބޮޑު ހަރުކަށިކަމުގެ އެބަހުއްޓެވެ. އިސްލާމްދީން ވީއިރު އެހެން އެއްވެސް އުސޫލެއް ޤަބޫލުކުރާ ބައިވަރު މިކަމުގައި ދޭއިދީ ބައްޓަން ނުކުރެވެ. އަދި ނުވެސް ހުރެއެވެ. މިކަމުގައި އިސްލާމްދީން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލަކީ، (لاَ فَضلَ لِعَربيٍّ عَلَى عجَمِيٍّ وَلاَ لأَبْيَضَ عَلَى أَسْوَدَ إلاَّ بِالتَّقْوَى) މާނައީ: "ޢަޖަމީއެއްގެ މައްޗަށް ޢަރަބިއަކަށް އަދި ކަޅު މީހެއްގެ މައްޗަށް ދޮން މީހަކަށް، ތަޤުވާވެރިކަމެއް ފިޔަވައި މާތްކަމެއް ނުވެއެވެ." އިސްލާމްދީން ތަފާތުނުކުރާ ސަބަބަކީ މިއީއެވެ.